

MEDNARODNI STROKOVNO-ZNANSTVENI POSVET

**UPOR
IN
SPREMEMBE**

**V ZNANOSTI,
IZOBRAŽEVANJU
IN DRUŽBI**

**LJUBLJANA – ZAGREB
19.-21. 4. 2012.**

MEĐUNARODNI STRUČNO-ZNANSTVENI SKUP

**OTPOR
I
PROMJENE**

**U ZNANOSTI,
OBRAZOVANJU
I DRUŠTVU**

MEDNARODNI STROKOVNO-ZNANSTVENI POSVET

UPOR IN SPREMEMBE V ZNANOSTI, IZOBRAŽEVANJU IN DRUŽBI

(Ljubljana–Zagreb, 19.–21. 4. 2012.)

Posvet "Upor in spremembe v znanosti, izobraževanju in družbi" je nadaljevanje tridnevnega znanstvenega simpozija "Okvir za strategijo: sodobne politike znanosti in izobraževanja", ki je potekal oktobra 2011 v Zagrebu, v organizaciji Sindikata "Akademska solidarnost" in Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu. Povod za organiziranje tovrstnih posvetov so vse bolj prisotni procesi komercializacije in privatizacije znanosti in visokega šolstva, zaradi česar so bili v zadnjih letih na različnih krajih sveta pojavile številne pobude in gibanja: masovne zasedbe fakultet, stavke zaposlenih v akademskih ustanovah, ulični protesti in drugo.

Ti procesi so na Hrvaškem dosegli vrhunec s poskusom njihove nasilne kodifikacije leta 2011. Temu poskusu so se zaposleni v akademskih ustanovah vse Hrvaške uspešno zoperstavili s številnimi izjavami, z javnimi razpravami in akcijami ter, na koncu, s stavko. Konec istega leta so študenti in profesorji v Sloveniji povezani v gibanje "Mi smo univerza" zasedli del Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, z zahtevo, da se dvigne kvaliteta študija, ukine šolnine in prekarne oblike dela. Te akcije so bile obenem upor spremembam (privatizaciji, komercializaciji ipd.) kot tudi generator sprememb (združevanja in samoorganiziranja zaposlenih v akademskih ustanovah, povezovanja znanosti in visokega šolstva z drugimi sektorji družbe in gibanji idr.).

Izhajajoč iz teh izkušenj smo se odločili organizirati posvet, ki je usmerjen k analizi in interpretaciji praktičnih in teoretskih možnosti, dosega in danosti nekdanjih in sodobnih praks ter oblik upora v znanosti, izobraževanju in družbi.

OTPOR I PROMJENE U ZNANOSTI, OBRAZOVANJU I DRUŠTVU

(Ljubljana–Zagreb, 19.–21. 4. 2012.)

Skup "Otpor i promjene u znanosti, obrazovanju i društvu" nastavlja se na trodnevni znanstveni simpozij "Okvir za strategiju: suvremene politike znanosti i obrazovanja" koji je održan u Zagrebu, u listopadu 2011. godine, u organizaciji Sindikata "Akademska solidarnost" i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Povod za održavanje takvih skupova su uznapredovali procesi komercijalizacije i privatizacije znanosti i visokog obrazovanja, zbog čega su se posljednjih godina diljem svijeta organizirale različite inicijative i pokreti, kao i masovne blokade fakulteta, štrajkovi akademskih radnika, ulični prosvjedi i dr.

Spomenuti su procesi u hrvatskom kontekstu kulminirali 2011. godine s pokušajem njihove nasilne zakonodavne kodifikacije. Tom su se pokušaju akademski radnici iz cijele Hrvatske uspješno suprotstavili brojnim izjavama, javnim raspravama i akcijama, a u konačnici i štrajkom. Krajem iste godine su slovenski studenti i profesori udruženi u pokret "Mi smo univerza" blokirali dio Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani, zahtijevajući podizanje kvalitete nastave te ukidanje školarina i prekarnih oblika rada. Te su akcije bile ujedno otpor promjenama (privatizaciji, komercijalizaciji i sl.), kao i generator promjena (udruživanja i samoorganiziranja akademskih radnika, povezivanja znanosti i visokog obrazovanja i drugih društvenih sektora i pokreta i sl.).

Polazeći od tog iskustva odlučili smo se organizirati skup usmjeren na analizu i interpretaciju praktičnih i teorijskih mogućnosti, dosega i zadanosti nekadašnjih i suvremenih praksi i formi otpora u znanosti, obrazovanju i društvu.

PROGRAM:

LJUBLJANA

ČETRTEK, 19. 4. 2012

Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Filozofske fakultete v Ljubljani (Zavetiška 5; nasproti Gimnazije Vič)

9.00–9.30 Otvoritev posveta in razglasitev nagrajencev antropološko-fotografskega natečaja

9.30–12.00 PREDAVANJA: Zakaj (sploh) rabimo teorijo?

- **BOJAN BASKAR:** O čem govorimo, ko govorimo o teoriji?
- **TOMISLAV PLETENAC:** Privrženost teoriji
- **DRAGO ROTAR / TAJA KRAMBERGER:** Univerza kot družbena institucija in prakse oblasti
- **NIKOLAI JEFFS:** Sledenje "tiraniji nestrukturiranosti" in "tiraniji tiranije"

Moderatorica: Uršula Lipovec Čebtron

12.00–12.15 ODMOR ZA KAVO

12.15–14.45 OKROGLA MIZA: Angažirana etnografija

- **SARA PISTOTNIK:** Onkraj opisa in analize: prispevek etnografije pri gradnji bojev
- **TOMAŽ GREGORC:** Dileme angažirane antropologije skozi okvir militantnega raziskovanja
- **URŠULA LIPOVEC ČEBRON:** Angažirana etnografija in vprašanje smisla raziskovalne dejavnosti
- **BOJAN DEKLEVA / ŠPELA RAZPOTNIK:** Raziskovanje v socialni pedagogiki: udeleženosť, sodelovanje, usmerjenost
- **IVONA GRGURINOVIĆ:** Etnografija in raziskovanje sodobnih družbenih gibanj

Diskutantata: Miha Novak in Aljoša Dujmić

14.45– 15.45 ODMOR ZA KOSILO

**15.45-18.15 FORUM: Razmislek o zasedbi Filozofske fakultete:
Kaj smo dosegli? Česa nismo? Kaj še bomo?**

SODELUJEJO:

Lilijana Burcar, Gaber Aleš, Rastko Močnik, Miha Poredoš, Ana Brancelj,
Damijan Štefanc, Adam Berišič, Dragan Nikčević

Moderatorja: Bojan Baskar in Blaž Bajič

18.15 Odhod na demonstracije proti varčevalnim ukrepom

PETEK, 20. 4. 2012

Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Filozofske fakultete v Ljubljani (Zavetiška 5; nasproti Gimnazije Vič)

10.00-13.00 DELAVNICA:

Alternativne oblike združevanja, ekonomije subalternacije

- **BLAŽ HABJAN:** Stanovanjske kooperative
- **VASJA SIMIČ:** Socialni inkubator
- **MARKO PRETNER:** Zadruga Soča-Trenta
- **BLAŽ MURN:** Kreativne zadruge
- **ANTON KOMAT:** Biozofija

Moderator: Peter Simonič

13.00-14.30 ODMOR ZA KOSILO

14.30-17.30 DELAVNICA:

Umetniške prakse med subverzivnostjo in konformizmom

Delavnica angažiranega gledališča KUD LJUD in umetniška akcija v javnem prostoru v centru Ljubljane

Moderator: Primož Časl

SPREMLJEVALNI PROGRAM POSVETA

Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Filozofske fakultete v Ljubljani (Zavetiška 5; nasproti Gimnazije Vič)

- **Antropološko fotografski natečaj 2012**

Rok za oddajo fotografij: 10. 4. 2012, razglasitev nagrajencev: 19. 4. 2012

- **Ponedeljek, 16. 4. 2012, ob 18h**

PROJEKCIJE Z DISKUSIJO: Večer angažiranih filmov

- **Torek, 17. 4. 2012, ob 17h**

OKROGLA MIZA: Teorije in prakse raziskovalcev iz Colectivo situaciones

- **Sreda, 18. 4. 2012, ob 10h**

DELAVNICA: Časopisno gledališče in priprava transparentov za stavko javnega sektorja (18. 4.) in demonstracij proti varčevalnim ukrepom (19. 4.)

PROGRAM:

ZAGREB

PETAK, 20. 4. 2012.

Vijećnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu (Ivana Lučića 3)

9:00–9:30 Otvaranje zagrebačkog dijela skupa i očitovanje Sindikata "Akademska solidarnost" o prijedlogu izmjena Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju

9:30–12:00 **OBRAZOVNE I ZNANSTVENE POLITIKE**

- **MISLAV ŽITKO:** Preludij za komodifikaciju obrazovanja: teorija ljudskog kapitala
- **ANDREA MILAT:** Uloga humanističkih znanosti u izgradnji društveno odgovornog obrazovnog sustava
- **MARIO KIKAŠ:** Kapitalizam, nacionalizam i intervencionizam: kratki osvrt na stanje u obrazovnom pogonu Bosne i Hercegovine
- **PETAR JANDRIĆ:** Akademska direktna akcija: dvorske lude u umreženom društvu
- **DIJANA ČURKOVIĆ:** Diskurs preambule prijedloga Zakona o znanstvenoj djelatnosti
- *Diskusija*

12:00–14:00 **PAUZA ZA RUČAK**

14:00–15:30 **ZNANSTVENI ČASOPISI,
ZNANSTVENI SUSTAV I SMISAO ZNANOSTI**

- **GORAN PAVLIĆ:** O kolegijalnosti – ka novoj pedagogizaciji epistemologije
- **SANDRA KRIŽIĆ ROBAN:** S ili bez razmaka – maratonsko ritualno brojanje znakova u svrhu prikupljanja uvjeta za izbor u zvanje
- **IGOR ČATIĆ:** Kakve časopise treba Hrvatska?
- *Diskusija*

15:30–16:00 **PAUZA**

16:00–18:00 HUMANISTIČKE ZNANOSTI I PLURIPERSPEKTIVNOST

- **ZVONKO KOVAČ:** Interdisciplinarna solidarnost
- **HRVOJE JURIĆ:** Multidisciplinarnost, pluriperspektivnost i integrativnost u znanosti i obrazovanju
- **MARIJA SELAK:** U limbu predgovora
- **MORANA ČALE:** Proučavanje ("male" nacionalne) književnosti u doba tehnobirokratske dominacije
- *Diskusija*

18:00–18:30 PAUZA

18:30 PANEL: Uz kritiku Deklaracije o znanosti i visokom obrazovanju Sindikata "Akademska solidarnost"

Moderatorice: Ankica Čakardić i Ivana Perica

PETAK, 20. 4. 2012., Dokukino Croatia (Katančićeva 3, Zagreb)

21:00 Projekcija filma *Blokada* Igora Bezinovića

22:30 RAZGOVOR: Blokada – tri godine kasnije

SUBOTA, 21. 4. 2012.

Vijećnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu (Ivana Lučića 3)

10:00–11:30 ISTRAŽIVANJA AKADEMSKE ZAJEDNICE

- **KSENIJA KLASNIĆ, PETRA RODIK, IZVOR RUKAVINA:** Anketiranje inicijative Akademska solidarnost
- **SUNČANA KUKOLJA TARADI:** Da li je akademsko varanje postalo prihvatljivo ponašanje?
- **IVA MELINŠČAK ZLODI i MARIJANA GLAVICA:** Dostupnost znanstvenih informacija u hrvatskim akademskim knjižnicama
- *Diskusija*

11:30–12:00 PAUZA

12:00–14:00 RADIONICA: ZAOŠTRAVANJE SITUACIJE U HRVATSKOJ I SLOVENIJI – STRATEGIJA ZA OBRANU ZNANOSTI I VISOKOG OBRAZOVANJA

SUDJELUJU:

Anja Muhvič, Blaž Bajič, Miha Novak, Aljoša Dujmić, Primož Časl i Uršula Lipovec Čebren, Hrvoje Jurić, Đuridica Čilić Škeljo, Marija Selak, Marijana Hameršak

14:00–15:30 PAUZA ZA RUČAK

15:30–17:30 NAČELA I METODE OTPORA

- **IVANA ZAGORAC:** O kritičkome mišljenju
- **SAŠA BLAGUS:** Znanost i gušenje otpora
- **ZDRAVKO POPOVIĆ:** Društveni sustav kao bioetičko pitanje
- **MARKUS SCHATTEN:** Politički aktivizam 2.0 – pregled alata i mogućnosti na suvremenom Webu
- *Diskusija*

17:30–18:00 ZAVRŠNA DISKUSIJA

POVZETCI

SAŽETCI

POVZETCI

SAŽETCI

ČETRTEK, 19. 4. 2012

Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Filozofske fakultete v Ljubljani (Zavetiška 5; nasproti Gimnazije Vič)

9.30–12.00 PREDAVANJA: Zakaj (sploh) rabimo teorijo?

Moderatorica: Uršula Lipovec Čebren

• **BOJAN BASKAR:** *O čem govorimo, ko govorimo o teoriji?*

Od kod praksa, da ne govorimo več o teorijah, temveč o teoriji? V čem je razlika med *znanstvenimi teorijami* in *kratkomalo teorijo*? Od kod to, da študentje v iskanju teorije (na primer doktorandi v procesu koncipiranja doktorske teze) identificirajo teorijo z določenimi imeni (npr. Foucault, Bourdieu, Derrida, Lacan...)? Je *kratkomalo teorija* teorija, ki je zgubila svoj predmet in se lahko ukvarja le še sama s sabo oziroma s pogoji svoje reprodukcije?

• **TOMISLAV PLETENAC:** *Privrženost teoriji*

Alain Barnard v svojem delu *Zgodovina in teorija v antropologiji* ugotavlja, da je etnografska praksa, v smislu zbiranja podatkov, vedno odvisna od teorije. Proces konstrukcije etnografije tako predvideva razstavljanje resnice v klasifikatorne modele, od katerih je eden etnografski. S tem rezom v resnico se teorija postavlja pred resnico in to, kar imenujemo realnost, je proizvod specifičnega diskurza.

Iz tega se konstruira znan stavek Stuarta Halla, da izven reprezentacije ne obstaja ničesar smiselnega. Z druge strani teorijo ne bi smeli razumeti kot meta jezik, ki se oblikuje neodvisno od družbenega konteksta. Teoretski koncepti so namreč proizvod asimetrije moči. Prav zaradi tega bo Foucault kot temeljna polja lastnih raziskav obravnaval umobolnice, zapore in klinike. To so prostori, v katerih je najlažje razbrati normalizirajočo prakso, pri kateri je teorija ena od pomembnejših sopotnic. Mejni položaj subjektov, ki so na tak ali drugačen način dislocirani iz občega diskurza postanejo predmeti teoretskega interesa, ki konec koncev postane odgovoren tudi za znanost o človeku (psihologija, medicina, pravo, antropologija...). Vsako poseganje v prostor, ki je definiran z diskurzom kot realnost, je tako teoretski projekt. Vendar pa se, z druge strani, simbolni hegemonijski aparat ni sposoben popolnoma vpisati v samorazglašeno realno, ker bi se s tem moral odpovedati lastni eksistenci, vendar ga lasten obstoj sili v konstrukcijo politično-teološkega koncepta prihodnosti, ali, bolje rečeno, stalnega odloga. V tem prostoru odloga se odpira prostor kontingence, ki ima tudi dvojno delovanje. Z ene strani odpira prostor nadaljnjemu delu teoretsko-

političnega aparata, vendar ga vsakič znova postavlja na preizkušnjo. Realnost simbolnega aparata postane tako tudi njegov simptom. Z druge strani simptom skriva tudi svojo drugo stran, tisto, ki jo Lacan imenuje *sinthome* – neko nerazrešljivo notranjo praznino, ki je pogoj identifikacije tako simbolnega aparata kot tudi posameznika, v katerega se on sam vpisuje. Ne gre torej za to, da bi aktivizem imel neko prednost pred naknadno teoretsko elaboracijo (z obzirom na to, da ga ta tako ali tako proizvaja) ali potrebo po teoretski artikulaciji znotraj dobro znane Leninove fraze "Kaj storiti?". Vedno znova odpira razkol, skozi katerega govori Realno, tisto nemogoče, nesprejemljivo za teorijo. In na tem mestu se priklicuje prihodnost, v kateri bo to dejanje prepoznano kot simptom ter kaže na potencialno razpršenost družbenega, ki se zrcali tudi v teoretskem. Vendar - za razliko od simbolnega aparata, ki vnaprej vpisuje prihodnost v lastno nemoč, v kateri se odpira scenarij fantazme - gre tu za prehod skozi fantazmo, ki ne išče odloga, temveč priklicuje sedanjost. Zgodovina kot akademski diskurz, na primer, služi zapiranju simbolnega aparata s tem, da konstruira sedanjost kot neizbežni izhod iz preteklega dogajanja ter s tem odpira vse oblike tekstualnega in retoričnega zanikanja in izpuščanja. V senci tega diskurza ostajajo dogodki, ki so izgubili svojo pertinentnost zavoljo diskurza in se prikazujejo kot simptomi zgodovine, ki čakajo na novo priložnost. Ta priložnost se ne zgodi neodvisno ne od kontingentnega dogodka ne od teorije. Benjamin zahteva tigrov skok v zgodovino, s čemer bi se zatirana zgodovina pojavila v novem diskurzu. S tem je vsaka teorija praksa in vsaka praksa teorija.

• **DRAGO ROTAR / TAJA KRAMBERGER:** *Univerza kot družbena institucija in prakse oblasti*

Najin referat bo usmerjen v kratko pojasnitev tega, kako se skozi neoliberalno demontažo univerzitetne avtonomije in univerze kot družbene institucije razkrivajo tehnologije in prakse oblasti. Šele ko diagnosticiramo sile, ki oblikujejo našo aktualnost, lahko spodbudimo oz. mobiliziramo interferenco med realnim dogajanjem in tem, kar vemo o preteklosti (o družbenih reprezentacijah preteklosti) določenega prostora in družbe. Rezultanta te dvojne intervencije (obenem sinhrono in diahrono) v realno v primeru, da ima ta moč poseči na strukturno raven (tu je odpor inertnih sil največji), je postopna transformacija realnega v smeri, ki pomeni znosnejše sobivanje ljudi in oblikovanje družbenih pogojev možnosti za ustvarjanje (bodisi umetniško bodisi znanstveno). To lekcijo, ki pomeni aktivno delovanje zoper socialno in intelektualno destruktivne neoliberalne strategije, je potrebno vzeti znova; so namreč trenutki v zgodovini, ko se vidi, da razmerja oblasti niso nekaj *naravnega* in tedaj je s kontinuirano kritiko mogoče spodnesti strukturo in spremeniti premise ter konfiguracije njene postavitve. Med koncepti, ki

se nama zdijo pomembni za to, so: Foucaultova *ideja vstaje* (*l'idée de soulèvement*), *cura sui* ("skrb zase") in *parrhêsia* ("govoriti odkrito", "izreči resnico"), Rancièreova pojmovanja *emancipacije*, *egalitarnosti* in *avtorizacije vednosti zunaj ustaljenih krajev* (akademe, šol, institucij) in seveda klasična Bourdieujeva analitična aksiomatika (refleksija/refleksivnost v znanosti, družbeni prostor, polje, habitus, praktični čut, oblike kapitala).

• **NIKOLAI JEFFS:** *Sledenje "tiraniji nestrukturiranosti" in "tiraniji tiranije"*

V času, ko beležimo porast različnih praktičnih priročnikov aktivističnega organiziranja, pedagoško-dokumentarnih filmov na to temo in manifestov, ki kličejo k večji ter domnevno bolj uspešni internacionalizaciji gibanja, pričujoči prispevek želi opozoriti na dandanes še vedno ključen koncept "tiranije nestrukturiranosti", kakršno je podal v istoimenskem članku Jo Freeman, ki je bil prvič objavljen leta 1972. Ozaveščanje tega koncepta, njegova raba kot analitičnega orodja, je nujen tako za teoretski premislek kakor tudi za praktično preseganje nekaterih negativitet ne samo znotraj zgodovinsko pojavnih oblik gibanja za žensko osvoboditev iz katerega je Freemanova izšla, temveč tudi za kritično produktivno analizo marsikaterih današnjih družbeno kritičnih dejavnosti. Tiranija nestrukturiranosti se oblikuje tam, kjer se iz izhodiščne kritike nelegitimne avtoritete vendarle oblikujejo strukture neformalne avtoritete. Tako lahko neka formacija, ki se na zunaj, denimo, deklarira kot emancipatorna, navznotri podvaja prav tiste negativne elemente medsebojnih odnosov in značilnosti širše družbe, ki jih želijo sicer preseči. To pa lahko onemogoči emancipatorno uspešnost te formacije same in okrni končni domet njenega utopičnega horizonta. Prispevek tudi opozarja na najbolj znano kritiko Freemanove, kakor jo je v svojem članku "Tiranija tiranije" podala Cathy Levine (1979) in v zaključku ponudi nastavke za njuno aktualno sintezo.

12.15-14.45 OKROGLA MIZA:

Angažirana etnografija

Diskutanta: Miha Novak in Aljoša Dujmić

Kaj pomeni biti angažiran raziskovalec, raziskovalka? Kakšen je pomen angažiranega raziskovanja? Kje se skrivajo pasti takega raziskovanja? Na podlagi izkušenj nekaterih angažiranih raziskovalcev in raziskovalk bomo poskušali ugotoviti, kakšen učinek imajo angažirane/aktivistične/udeležene/militantne raziskovalne metode in kakšne so njihove konkretne posledice? Kaj pomeni zapustiti akademski slonokoščeni stolp in sodelovati z marginaliziranimi skupinami pri iskanju pravice ali biti soudeležen v novih družbenih gibanjih? Razmišljali bomo, kako udobno foteljaško življenje zamenjati za delo z ljudmi, iluzionistični ideal "objektivnosti" pa za odkrito, iskreno pristranost? Ta pristranost nam ne bo pomenila odmika od znanosti, temveč krepitev njenega bistva - etike. Zato bo za izhodišče naše okrogle mize vprašanje: kako naj bo raziskovanje družbeno odgovorna dejavnost, ki ne le opazuje sveta, temveč ga tudi spreminja?

15.45-18.15 FORUM:

Razmislek o zasedbi Filozofske fakultete:

Kaj smo dosegli? Česa nismo? Kaj še bomo?

Moderatorja: Bojan Baskar in Blaž Bajič

Okrogla miza bo pretežno posvečena pluralnemu razmisleku o individualnih izkušnjah zasedbe in individualnim ocenam razhajanj med pričakovanji, cilji in uresničenim. Če mehanično primerjamo formulirane cilje zasedbe z doseženimi rezultati, smo lahko samo pesimistični. A če se zadovoljimo zgolj s tem, to pomeni, da pri sebi nismo reflektirali in artikulirali, kaj smo pravzaprav pričakovali (in kaj smo si želeli). Domnevati je mogoče, da smo se v svojih pričakovanjih veliko bolj razlikovali med sabo kakor v splošnih ciljih. Je o tem mogoče glasno razmišljati? Je o tem zaželeno in spodobno govoriti? Se je zgodilo (uresničilo) kaj, kar ni bilo pričakovano ali kar ni bilo zastavljeno kot cilj? Okrogla miza bi želela biti spodbuda in izziv v tej smeri.

PETEK, 20. 4. 2012

Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Filozofske fakultete v Ljubljani (Zavetiška 5; nasproti Gimnazije Vič)

10.00-13.00 DELAVNICA:

Alternativne oblike združevanja, ekonomije subalternacije

Moderator: Peter Simonič

Skupnosti so trajne, če imajo znanje, s katerim ohranjajo solidarnost, neodvisnost in okolje. Kritika neoliberalizma najpogosteje izpostavlja razpad socialne države in od nje zahteva pravičnejše socialne transferje. Vendar v splošnem lahko ugotovimo, da so različne oblike dogovonega ravnanja z materialnim svetom redke. Praviloma v Sloveniji ne delujejo niti hišni sveti niti soseske, kaj šele, da bi se državljani bolj proaktivno vključevali v (etične) podjetniške dejavnosti. Zadruga so v obdobju socializma dobile slab sloves, saj si jih je popolnoma podredila država, bile so centralizirane, v resnici neprostoVOLjne in nedemokratske kmetijske politike. Med posameznikom, državo in svetom se skratka razgrinja več modelov družbenega samoorganiziranja: socialno podjetništvo in zadruga sta dve možni obliki. Na delavnici bomo poslušal predstavitve različnih vrst zadrug, ki so se večinoma rojevale v zadnjem obdobju, nekako poleg gibanj 150 in MSU. Na poskuse ponovne teoretske in praktične oživitve (ekonomij) skupnosti bomo pogledal v luči krize, zgodovinskih izkušenj, ekologije vsakdanjega življenja - in primerov dobrih praks doma in v tujini.

14.30-17.30 DELAVNICA:

Umetniške prakse med subverzivnostjo in konformizmom

Moderator: Primož Časl

V uvodu bomo poskušali odgovoriti na vprašanje: kakšno vlogo imajo angažirane umetniške prakse pri aktualnih družbenih gibanjih? Pri tem bomo odpirali temo o težnji transverzalnih prepletanj, saj ni le aktivistična umetnost tista, ki se pridružuje političnemu gibanju, temveč tudi politični aktivizem vse bolj uporablja specifične metode, veščine in tehnike, ki so zamišljene in preizkušane v umetniški produkciji in medijskem delu.

Sledila bo delavnica z gledališko skupino KUD Ljud, kjer bomo spoznavali konkretne tehnike, ki nam omogočajo nastopiti v javnem prostoru. Zaključili bomo z umetniško akcijo v javnem prostoru centra Ljubljane in tako z lastno izkušnjo iskali odgovore na prej zastavljena vprašanja.

PETAK, 20. 4. 2012.

Vijećnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu (Ivana Lučića 3)

9:30–12:00   **OBRAZOVNE I ZNANSTVENE POLITIKE**

- **MISLAV ŽITKO:** *Preludij za komodifikaciju obrazovanja: teorija ljudskog kapitala*

Od kraja sedamdesetih godina zemlje naprednog kapitalizma suočene su s ubrzanim propadanjem institucionalnog okvira poznatog pod nazivom država blagostanja. I dok su socioekonomski faktori koji su uvjetovali taj proces razmjerno prihvatljivo pokriveni, "ideološka" odnosno teorijska dimenzija nije dobila potrebnu analitičku pažnju. Stoga je kao predmet naše rasprave postavljena teorija ljudskog kapitala, koju su od kraja šezdesetih godina razvijali ekonomisti Čikaške škole. Spomenuta se teorija veoma brzo proširila i u druge znanstvene discipline, ali je istovremeno postala prepoznatljiva i prihvaćena u različitim korporativnim praksama, osobito u onima koji se tiču upravljanja ljudskim resursima. Ovdje nam je cilj pokazati teorijske pretpostavke koje leže u pozadini razmišljanja o radnoj snazi kao kapitalu, te istražiti kako se postavke tog teorijskog okvira ogledaju u suvremenim težnjama da se sustav obrazovanja i znanosti uklopi u tržišne tokove.

- **ANDREA MILAT:** *Uloga humanističkih znanosti u izgradnji društveno odgovornog obrazovnog sustava*

Iz naslova ovog izlaganja dalo bi se zaključiti da je pozicija humanističkih znanosti već takva ili da je nekad bila takva da omogućava izgradnju društveno odgovornog obrazovnog sustava. Međutim, omogućiti humanistici da doista ima takvu ulogu – ulogu koja joj pripada – značilo bi da je prethodno donesena politička odluka kojom se omogućava izgradnja društveno odgovornog obrazovnog sustava. Danas su svi ovi pojmovi i načela anakronizmi koji imaju malo veze s tržištem. Ova načela obrazovnim tržištima izravno štete. Umjesto dominantne političke paradigme – tržište kao alfa i omega svega – društveno odgovorno obrazovanje i humanistika koja bi izgradila odgovorno društvo stoje u izravnoj suprotnosti s tržištima jer ih ograničavaju i reguliraju, što je nedopustivo u društvu koje određuju politike "slobodnog" tržišta. Humanistika radi upravo to, krši tržišna pravila igre. Stoga se nalazimo na još jednoj ratnoj pozornici: humanistika protiv tržišta. Imati društveno odgovorni obrazovni sustav znači prije svega zaštititi obrazovanje, a ne obrazovni sektor, od upliva tržišta. Ovaj rad ima za cilj baviti se pitanjem kako bi izgledao obrazovni sustav koji bi određivale humanističke znanosti i kakve je političke poteze nužno donijeti da bi se omogućio početak izgradnje takvog društva.

- **MARIO KIKAŠ:** *Kapitalizam, nacionalizam i intervencionizam: kratki osvrt na stanje u obrazovnom pogonu Bosne i Hercegovine*

Aktualni društveno-humanistički diskurs o političkom stanju u Bosni i Hercegovini (u svojoj siromašnoj produkciji) krasi stalno isticanje nacionalizma (a posljedično i rata) kao jedinog izvora i povoda katastrofalnom stanju u državi. Pritom se ili zaboravlja ili ignorira da je uništenjem realnih socijalizama došlo i do uspostave novog ekonomskog sistema, a završetkom rata – humanitarno(-birokratske) intervencije međunarodne zajednice koja (s različitim intenzitetima) traje do danas. U svom osvrtu ću upravo izdvojiti obrazovnu politiku u ovoj zemlji kao najočitiiji, a onda i najperfidniji, proizvod ovih triju bitnih odrednica bosanskohercegovačke stvarnosti danas. Na primjeru stanja u cjelokupnom sektoru obrazovanja bez velikih i dubokih "analitičkih kopanja" mogu se uočiti strukturne malignosti na kojima su intenzivno radili OSCE, nacionalističke elite, a u visokom obrazovanju u sprezi s njima i kapital što je rezultiralo potpunim otvaranjem ovog sektora privatizaciji. Srednjoškolsko obrazovanje je pak izrodilo instituciju "mutanta" ovih politika prozvanom "dvije škole pod jednim krovom" (Mostar, Stolac i Gornji Vakuf) kojim se produbljuje stanje nacionalne podijeljenosti u društvu. Kao završni udarac ikakvom pokušaju promišljanja alternativa ovakvim strukturnim rješenjima pokazala se udžbenička politika koja je nacionalističku hegemoniju samo dodatno intenzivirala uz blagoslov međunarodne birokracije. Kao temeljnu bibliografsku referencu u svom osvrtu koristit ću istraživanje britanskog sociologa David Chandlera (*Bosnia – Faking Democracy After Dayton*, 2000) koji ističe upravo alijansu ovih triju politika kao ključnu za razumijevanje postdejtonske Bosne i Hercegovine.

- **PETAR JANDRIĆ:** *Akademski direktna akcija: dvorske lude u umreženom društvu*

Ovaj rad istražuje ulogu akademske zajednice u umreženom društvu te pokazuje kako se ona sastoji od gomilanja proturječnosti u dominantnom diskursu u svrhu izazivanja njegove promjene. Rad istražuje ulogu pojedinca u ovom procesu, i pokazuje da u umreženom društvu dolazi do općeg nedostatka osobne odgovornosti. Na ovim temeljima odgovor na pitanje o smjeru djelovanja traži u istodobnom ponovnom definiranju uloge akademske zajednice u umreženom društvu te osvješćivanju pojedinca i akademske zajednice. Obzirom na činjenicu da se konceptualno podjednaki problemi pojavljuju unutar i izvan akademske zajednice, pokazuje se da se borba za akademske slobode svodi na široki konsenzus o pitanju u kakvom društvu želimo živjeti. Na ovaj način, pesimizam sadržan u kritikama globalnih promjena visokoškolskog sustava odmjenjuje optimistička akademska direktna akcija.

- **DIJANA ČURKOVIĆ:** *Diskurs preambule prijedloga Zakona o znanstvenoj djelatnosti*

U radu se promatra jezik preambule prijedloga Zakona o znanstvenoj djelatnosti iz 2011. To je jedan od zakona koji su u prošlogodišnjoj javnoj raspravi naišli na žestoki otpor znanstvene i sveučilišne zajednice i koji su prije kraja mandata prošle Vlade Republike Hrvatske odbačeni. Radi se o prijedlogu zakona nakon izmjena, dakle, nakon prvog kruga javne rasprave. Promatraju se neoliberalni diskurzivni elementi iz kojih se mogu iščitati krajnji ciljevi odbačenih zakona: komercijalizacija znanosti i visokoga školstva, poticanje konkurentnosti među znanstvenicima i pojačanje političke kontrole nad sveučilištima i javnim institutima.

14:00–15:30 ZNANSTVENI ČASOPISI, ZNANSTVENI SUSTAV I SMISAO ZNANOSTI

- **GORAN PAVLIĆ:** *O kolegijalnosti – ka novoj pedagogizaciji epistemologije*

U izlaganju ću prezentirati prijedlog revizije klasičnog kompeticijskog *peer-review* modela znanstvene produktivnosti u smjeru kolaboracijskih, ne-hijerarhiziranih, participativnih istraživačkih praksi. Uprezanjem alternativnih metodoloških i epistemoloških procedura omogućilo bi se da i, unutar nekih paradigmi, "nelegitimne" vrste znanja doprinesu konačnom spoznajnom ishodu. U analizi ću se usredotočiti na specifičnost umjetničke nastave i ishode koje poimanje umjetnosti kao kolektivnog rada može generirati.

- **SANDRA KRIŽIĆ ROBAN:** *S ili bez razmaka – maratonsko ritualno brojanje znakova u svrhu prikupljanja uvjeta za izbor u zvanje*

Može li autorski izložbeni projekt biti proglašen izvornim znanstvenim radom? Koliko bodova vrijedi teorijski prilog u stranom (relevantnom, ali ne i indeksiranom) časopisu? Koje stručne aktivnosti povijesti umjetnosti nije moguće pretvoriti u bodove ili slovna mjesta i ostvariti napredovanje u zvanju? Koju vrstu poslovne isplativosti mogu ponuditi povjesničari umjetnosti u budućem, na tržišnim uvjetima temeljnom društvu, i zašto bi to uopće učinili? Što znače termini *kompetitivnost* i *izvrsnost* u povijesti umjetnosti i hoće li se istraživanja i znanja koja posredujemo odraziti na kolekcionare umjetnina?

• **IGOR ČATIĆ:** *Kakve časopise treba Hrvatska?*

Hrvatska nema strategiju razvoja temeljenu na stvaranju nove vrijednosti. Infrastrukturni projekti i usluge ne jamče opstojnost zemlje. Zašto Hrvatska nema strategiju razvoja, posljedica je, među ostalim, dezorijentirane znanstvene zajednice. A posljedice toga vidljive su i u politici časopisnog izdavaštva. Suvremena znanstvena politika zemlje koja stvara manje od 0,1% svjetskog znanja je relativno jednostavna. Takvoj zemlji potreban je visoko razinski prijenos znanja kako bi se moglo istraživati s ciljem novih otkrića i izuma. Zato zemlja treba znanstvenu politiku u kojoj su zastupljena temeljna, primijenjena i razvojna istraživanja na području prirodnih, tehničkih i društveno-humanističkih znanosti. Ovaj se stav temelji na spoznaji da su tehnički i gospodarski ciljevi uvijek u funkciji društveno-humanističkih ciljeva, koje određuje politika. Toj politici ne treba nametanje strateških pravaca, poput nanotehnike ili znanosti o životu jer za to ne postoje ni kadrovski ni materijalni resursi. Treba tražiti na svim područjima niše. Svima s dobrim zamislama treba omogućiti rad financiran iz hrvatskih i stranih sredstava. Istraživanja namijenjena stvaranju svima dostupnog novog znanja koje se stavlja besplatno na raspolaganje svjetskoj znanstvenoj zajednici i ostalim zainteresiranim treba financirati pretežno iz stranih izvora. Sredstva koja odvaja Hrvatska treba usmjeriti na ona istraživanja koja vode stvaranju nove vrijednosti i intelektualnog vlasništva.

Časopisi su izlaz iz procesa ostvaraja otkrića i izuma. Oni u zemlji poput naše, imaju više funkcija. Oni mogu biti samo znanstveni, najčešće na engleskom jeziku. Pritom se bez zauzimanja stavova nižu radovi domaćih i stranih autora koji se objavljuju za strane baze podataka koje onda skupo naplaćuju svoje usluge. Nameće se pitanje po čemu su to hrvatski časopisi koje treba podupirati novcem hrvatskih poreznih obveznika, ako u njima često nema radova nijednog hrvatskog autora i nijedne hrvatske riječi. Takve časopise, ako su tako uspješni kako se predstavljaju, treba prodati zainteresiranim stranim izdavačima. Težište financiranja mora biti na mješovitim časopisima koji sadrže znanstvene, stručne i obrazovne sadržaje te prenose u zemlju znanje i spoznaje potrebne za stvaranje nove vrijednosti. I tiskaju se, razmjerno području, na hrvatskom i stranim jezicima. Dok postoji visokoškolska nastava na hrvatskom jeziku to je nužnost. Sredstva treba odvojiti i za znanstveno-popularizacijske časopise poput *stogodišnjaka*, časopisa *Priroda*. Istodobno treba naglasiti da su moguće racionalizacije spajanjem više sličnih časopisa.

16:00–18:00 HUMANISTIČKE ZNANOSTI I PLURIPERSPEKTIVNOST

- **ZVONKO KOVAČ:** *Interdisciplinarna solidarnost*

U izlaganju će biti riječi o potrebi napuštanja monodisciplinarnih studija u korist interdisciplinarnih i transdisciplinarnih kao posebnom vidu akademske *interdisciplinarne solidarnosti*: s obzirom na spoznajnu ograničenost pojedinih disciplina, s obzirom na interkulturnu dimenziju studija i znanosti te s obzirom na nužnu međusobnu solidarnost disciplina humanističkih i društvenih znanosti u suvremenom svijetu (posebno na današnjem tranzicijskom, odnosno globalnom tržištu).

- **HRVOJE JURIĆ:** *Multidisciplinarnost, pluriperspektivnost i integrativnost u znanosti i obrazovanju*

U doba ekstremne fragmentacije i specijalizacije znanosti i obrazovanja ne samo da je sve teže govoriti o svrhama i ciljevima znanosti i obrazovanja u tradicionalnom smislu, nego u opasnost dolaze i pojmovi znanja i istine. Da bismo odgovorili na pitanje o uzroku ovih problema, čije se negativne posljedice pokazuju na različitim razinama ljudskoga života, trebamo istraživati novovjekovne paradigme znanosti i tehnike (tj. tehno-znanosti), te s njima povezane moderne forme ekonomije i politike. No, da bismo pronašli izlaz iz sveopće krize u kojoj se čovječanstvo nalazi – a koju se može opisati i kao krizu instrumentalnog uma i kao duhovno-moralnu krizu i kao krizu humanuma i kao ekološku krizu – prvenstveno se trebamo posvetiti promišljanju i premišljanju znanja i znanosti, te obrazovanosti i obrazovanja. U ovom ću izlaganju – oslanjajući se na inovativni koncept i projekt "integrativne bioetike" – nastojati pokazati zašto su u tom pothvatu ključni pojmovi *multidisciplinarnosti*, *pluriperspektivnosti* i *integrativnosti*, te kakva je njihova uloga u znanosti i obrazovanju.

- **MARIJA SELAK:** *U limbu predgovora*

Procesi komercijalizacije znanosti i visokog obrazovanja koji rezultiraju sve izraženijom hijerarhizacijom akademskih disciplina usko su vezani uz današnje dominantno prirodoznanstveno tumačenje svijeta. Uz očitu tendenciju podvrgavanja humanističkih znanosti prirodnim, i unutar samih humanističkih znanosti mogu se primijetiti slični kolonizatorski monoperspektivni pokušaji svladavanja neznanstvene slike svijeta, odnosno jednako kao što su humanističke znanosti često na meti kritika zbog svoje neegzaktnosti, pa samim time i (uvjetno rečeno) manje tržišne isplativosti, ponekad i same humanističke znanosti preuzimaju logiku i retoriku dominirajućih (strogo znanstvenih metoda) te se time izvitoperuju u svojevršne tlačitelje umjetnosti. Kakvi se svi procesi odvijaju u pozadini odnosa između umjetničkog djela i pokušaja

njegovog teorijskog utemeljenja možemo vidjeti na primjeru predgovora umjetničkom djelu koji je sastavni dio svakog kataloga izložbe. Naime, zbog svoje osjetljive posredničke uloge između umjetnika, odnosno djela i posjetitelja upravo se u predgovorima ogledaju suvremene tendencije podvrgavanja umjetnosti tržišnoj isplativosti s jedne, ali i povjesničarskoumjetnički pokušaji poznanstvenjivanja ili preispisivanja umjetnosti s druge strane. Promišljanje predgovora u ovom će se izlaganju odvijati na dvije razine. Prvo, kroz pokušaj propitivanja toga što predgovor uopće jest, gdje ćemo se, među ostalim, osvrnuti na nedavno istraživanje o ulozi predgovora koje je napravljeno u sklopu izložbe *Etikete tumačenja*. Na toj će se podlozi otvoriti pitanje što bi predgovor mogao biti te će se u duhu pluriperspektivnog razumijevanja svijeta koje uključuje znanstvene, ali i neznanstvene perspektive, promisliti mogućnosti poetskog tipa predgovora kao moguće alternative klasičnom dokumentacijskom egzaktnom predgovoru umjetničkom djelu.

- **MORANA ČALE:** *Proučavanje ("male" nacionalne) književnosti u doba tehnobirokratske dominacije*

Neizvjesna perspektiva marginalne književne kulture nameće pomisao o analogiji "slabosti" i "rubnosti" između odnosa malih nacionalnih kultura i pripadnih kolektivnih identiteta prema europskoj matici, odnosa između književnih i estetskih tvorevina prema ostalim društvenim praksama i, naposljetku, odnosa humanističkih znanosti, a napose studija književnosti, prema dominantnoj neoliberalističkoj predodžbi o unosnijim, isplativijim i ukratko korisnijim i važnijim znanstvenim disciplinama. Naime, svaka od tih skupina odnosa počiva na asimetričnoj binarnoj opreci između kanonskog i minornog, uspješnosti i podbačaja, institucionaliziranog i potisnutog. Izlaganje će se baviti pitanjem može li se komparativno istraživanje nacionalne književnosti, pa i književnih pojava uopće, plodnije utemeljiti upravo na proučavanju naoko slabih aspekata svojega predmeta, odustajući od raznovrsnih programa "zbijanja redova", a usredotočujući se na performativni potencijal pojedinih književnih tekstova odnosno opusa.

18:30 PANEL: Uz kritiku Deklaracije o znanosti i visokom obrazovanju Sindikata "Akademska solidarnost"

Moderatorice: Ankica Čakardić i Ivana Perica

Sindikata Akademska solidarnost svojom *Deklaracijom o znanosti i visokom obrazovanju* zagovara promjenu vrijednosne paradigme u okviru koje su se više od desetljeća definirali visoko obrazovanje i znanost. Povodom njezina izlazenja održat će se panel-diskusija u kojoj će pojedini članovi Radne grupe za Deklaraciju komentirati reakcije na Deklaraciju.

Osim što će se osvrnuti na pristigle kritike i pohvale *Deklaracije*, panel-diskusija osmišljena je i kao proširenje rasprava vođenih tijekom nastajanja *Deklaracije*. Poseban naglasak stavit će se na mogućnosti operacionalizacije rješenja zagovaranih Deklaracijom, koje će članovi RG razmotriti u suradnji s ostalim sudionicima diskusije.

Deklaracija pokušava dati odgovore na neka od gorućih pitanja visokoobrazovnog i znanstvenog sustava RH, a jedno od gorućih pitanja jest svakako i aktualna javna rasprava o *Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*. Rasprava o Deklaraciji stoga će biti upotpunjena i raspravom o *Nacrtu prijedloga Zakona*, koji će se čitati iz vrijednosne perspektive iznesene u Deklaraciji kao dosad jedinstvenom dokumentu kojim je akademska zajednica odlučila reagirati na nagle i netransparentne pokušaje provođenja reformi i usklađivanja sustava znanosti i visokog obrazovanja s praksama zemalja Europske unije.

SUBOTA, 21. 4. 2012.

Vijećnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu (Ivana Lučića 3)

10:00–11:30 ISTRAŽIVANJA AKADEMSKE ZAJEDNICE

- **KSENIJA KLASNIĆ, PETRA RODIK, IZVOR RUKAVINA:** *Anketiranje inicijative Akademska solidarnost*

U izlaganju ćemo predstaviti rezultate *online* ankete provedene među potpisnicima Inicijative protiv predloženih zakona o visokom obrazovanju, sveučilištu i znanosti. U skladu s načelom "znanost mora biti utemeljena na suradnji, a ne natjecanju", tvorbi upitnika pristupa se na originalan način: članovima akad-solid *mailing* liste i prisutnima na sastancima omogućuje se da sami predlažu pitanja. Nakon predviđenog roka, izlagači iz predloženog konstruiraju anketni instrumentarij prema konceptualnim odrednicama i metodološkim kriterijima. Ciljevi istraživanja su deskriptivne (socioprofesionalna struktura te stavovi i mišljenja o organizaciji AS, štrajku, znanstvenoj politici i sl.) i metodološke naravi. Svrha istraživanja je inovativnim pristupom započeti sustavno praćenje relevantnih tema u akademskoj zajednici.

- **SUNČANA KUKOLJA TARADI:** *Da li je akademsko varanje postalo prihvatljivo ponašanje?*

Svakodnevno nas mediji bombardiraju slučajevima korupcije, krađe i nepravde. Čini se da su prevare i obmane postale ubikvitarne. Akademska zajednica nije izuzetak: varanje je učestalo na svim obrazovnim razinama i u svim sustavima, u razvijenim i u manje razvijenim zemljama diljem svijeta. Hrvatska akademska zajednica nije izuzeta iz tog svjetskog trenda. Nepoštenje je u svim segmentima hrvatskog društva doseglo alarmantne proporcije stvarajući sveopću atmosferu cinizma i erozije povjerenja. Čak i predsjednik Josipović tvrdi da je u Hrvatskoj "korupcija postala način života". U takvom okruženju, dugotrajno impregniranom korupcijom, prevarom i lažima nerealno je očekivati da će plemenita medicinska profesija ostati utvrda moralnosti i poštenja. Nažalost, građani Hrvatske percipiraju zdravlje kao jednu od najkorumpiraniji djelatnosti javnog sektora.

U tom kontekstu ne bi nas trebali previše iznenaditi rezultati istraživanja među studentima svih hrvatskih medicinskih fakulteta o njihovim osobnim iskustvima s varanjem i percepcijama akademskog nepoštenja tijekom njihovog srednjoškolskog obrazovanja te kasnije tijekom studija na medicinskim fakultetima. Iako rezultati možda nisu iznenađujući, ipak djeluju zaprepašćujuće. Naime, velika većina (>98%) anketiranih studenata medicine (n=1160) priznaje da su tijekom

dosadašnjeg obrazovanja sudjelovali u nekom obliku akademskog varanja, a čak 78% priznaje učestalo varanje. Pri tome, većina (82%) smatra da se varalice ne srame svog nepoštenog ponašanja, već se time hvale. Znači li to da je akademsko varanje postalo prihvatljivo ponašanje?

U velikoj smo nevolji ako ti mladi ljudi, pripadnici sljedeće generacije liječnika (ili nuklearnih fizičara, graditelja mostova, kontrolora letenja, učitelja... roditelja), zadrže stečene navike nepoštenog ponašanja, pa i u budućoj profesionalnoj liječničkoj praksi nastave varati svoje bolesnike, kolege, studente i znanstvenu zajednicu.

• **IVA MELINŠČAK ZLODI i MARIJANA GLAVICA:** *Dostupnost znanstvenih informacija u hrvatskim akademskim knjižnicama*

Unatoč sve većem broju i kvaliteti slobodno i besplatno dostupne literature, za istraživanja i nastavu u svim područjima znanosti još su uvijek u velikoj mjeri neophodni komercijalni izvori informacija: časopisi, knjige, raznovrsne baze podataka. Nabava i osiguravanje dostupnosti potrebnih izvora jedna su od temeljnih zadaća visokoškolskih knjižnica. Cilj izlaganja je prikazati promjene koje se zbivaju u području objavljivanja i trgovanja literaturom na međunarodnoj sceni kao i u domaćem kontekstu, te posljedice koje te promjene donose u poslovanje knjižnica i potrebe i očekivanja korisnika.

12:00–14:00 RADIONICA:

ZAOŠTRAVANJE SITUACIJE

**U HRVATSKOJ I SLOVENIJI – STRATEGIJA ZA OBRANU
ZNANOSTI I VISOKOG OBRAZOVANJA**

Skup **OTPOR I PROMJENE U ZNANOSTI, OBRAZOVANJU I DRUŠTVU** održava se u vrijeme općeg štrajka javnoga sektora u Sloveniji (18. travnja) i ljubljanskih demonstracija protiv mjera štednje (19. travnja). Usporedo se u Hrvatskoj odvija takozvana javna rasprava o proceduralno i sadržajno spornom nacrtu prijedloga *Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*. Način donošenja i sadržaj nacrtu prijedloga u brojnim elementima podudara se s prošlogodišnjim "Fuchsovim zakonima" čije donošenje je spriječila akademska zajednica, uključujući i Akademsku solidarnost. Diskutanti iz Slovenije i Hrvatske na radionici će uvodno govoriti o štetnim tendencijama u znanosti i visokom obrazovanju, kao i u javnom sektoru općenito, dok će se rasprava usmjeriti na prednosti i nedostatke iskušanih modaliteta otpora tim tendencijama, kao i na oblikovanje buduće suradnje i zajedničkih akcija.

15:30–17:30 NAČELA I METODE OTPORA

- **IVANA ZAGORAC:** *O kritičkome mišljenju*

Kritičko mišljenje razumije se kao jedna od najvažnijih karakteristika svakog *slobodno mislećeg* pojedinca te bi trebalo predstavljati nužan preduvjet svakog istraživanja i, posljedično, svakog novog intelektualnog doprinosa. Poticanje i razvoj kritičkoga mišljenja se također predstavlja kao jedan od osnovnih zadataka obrazovnih sustava koji streme ka formiranju *slobodno mislećeg* pojedinca. Izlaganje razmatra osnovna obilježja kritičkoga mišljenja s posebnim osvrtom na poticajne i represivne kontekstualne okvire unutar kojih ono postaje (ne)mogućim.

- **SAŠA BLAGUS:** *Znanost i gušenje otpora*

Današnje doba je doba kontrarevolucije kojom su zahvaćena sva područja ljudske djelatnosti. Ona je usmjerena protiv same biti čovjeka, jer negira čovjekovu – slobodu. Zaista, svjedoci smo posvemašnjeg procesa negacije čovjeka kao slobodnog stvaralačkog bića prakse. Otpor postoji, ali je izvrnut najvećoj opasnosti: dresuri mišljenja, jednom od oblika ljudskog otuđenja. Takva struktura mišljenja i egzistiranja jest religiozni odnos, a sigurno vodi u pokornost bez interesa za djelatnim naporom kako bi taj svijet postao bitno drugačiji (a to znači bitno bolji) nego što već jest, odnosno kako bi postao čovjekov svijet. Posebno destruktivna za čovjekov svijet jest eliminacija radikalno kritičkog, dakle umnog pristupa stvarnim problemima i fenomenima te produciranje inteligenata (u najboljem slučaju), koji funkcioniraju na osnovi takozvanog "zdravog razuma". Na djelu je nasilje nad mogućnošću samodjelatnosti: um se supstituira razumom u svrhu ostvarenja ideoloških ciljeva kapitalističkog totalitarizma. Znanost se tu pojavljuje kao faktor otpora, ali i kao značajan faktor gušenja otpora u vidu scijentizma kao oblika dresure mišljenja. Znanost, posebno ona primijenjena, postaje i snažan politički faktor i nosioc moći, te iskazuje iznimno snažne i moćne vlastite interese, a znanstvene institucije se sve više povezuju s dominantnim korporativnim i vladinim centrima moći. Stvara se kastinski sloj samodovoljne kvaziintelektualne elite, koja teži ka moći vladanja nad svima koji su van njihova samoreproducirajućeg zatvorenog kruga. Znanstvenik je istovremeno i proleter i nositelj totalitarističkih tendencija suvremenog svijeta. Svedeni na najamničku, obespravljenu i manipuliranu gomilu inteligenata lišenih samosvijesti, znanstvenici ne vide da je ono što im se plasira kao sloboda u stvari eklatantna nesloboda, koja se sad ne manifestira samo kao politička, ekonomska i socijalna, već i kao prihvatljivo i dobrovoljno podređivanje tehničkom aparatu koji uvećava komfor življenja te povisuje produktivnost rada. Više nego ikada u povijesti, čovjek postaje dobrovoljni rob opredmećenih međuljudskih odnosa.

- **ZDRAVKO POPOVIĆ:** Društveni sustav kao bioetičko pitanje

Etika se, zahvaljujući strelovitom tehnološkom razvoju, danas suočava sa pitanjima opstanka života samog, bilo u postojećem obliku, bilo uopće. Taj je izazov proizveo formiranje nove discipline pod nazivom bioetika. Ono 'etika' u 'bioetika' bitno određuje namjeru takvih promišljanja, u svom izvornom značenju ona propituje sam pojam dobra kao takvog. Tako se i kroz bioetiku sagledavaju razni problemi u ekologiji, medicini i tehnologiji. U ovom izlaganju će se predočiti zajednički obrasci prepoznati u analizama bioetičkih problema koji svoj uzrok nalaze u današnjem globalnom društvenom sustavu neoliberalnog kapitalizma. Namjera je pokrenuti i raspravu o ideji direktne demokracije kao mogućem alternativnom rješenju.

- **MARKUS SCHATTEN:** Politički aktivizam 2.0 – pregled alata i mogućnosti na suvremenom Webu

U radu će se napraviti pregled najvažnijih alata i mogućnosti za organizaciju i provođenje političkog aktivizma putem Weba kao što su društvene mreže, forumi, blogovi, wiki sustavi, semantički web, alati za društveno označavanje i dr. te će se prikazati njihove prednosti i nedostaci za politički aktivizam. Osnovna misao vodilja izlaganja jest podići svijest o mogućnostima organizacije političkog aktivizma putem suvremenih alata.

ORGANIZACIJSKI ODBOR

Blaž Bajič, Bojan Baskar, Adam Berišić, Lilijana Burcar, Primož Časl, Đurđica Čilić Škeljo, Aljoša Dujmić, Žiga Gorišek, Marijana Hameršak, Hrvoje Jurić, Bojan Krištofić, Uršula Lipovec Čebren, Ivana Ljuština, Rastko Močnik, Anja Muhvič, Bruna Nedoklan, Miha Novak, Dejan Plantak, Miha Poredoš, Izvor Rukavina, Marija Selak, Peter Simonič, Katja Smolar, Neža Sovinc, Juš Škraban

kontakt:

OTPOR I PROMJENE

akadsolid.msu@gmail.com

MI SMO UNIVERZA

mismouniverza@gmail.com

AKADEMSKA SOLIDARNOST

akad.solidarnost@gmail.com